

MUSEUMSAVISEN

Nr. 40
Juli 2005
25. årgang

HOLSTED • BRØRUP • VEJEN

Sønderskov og Renæssanceåret

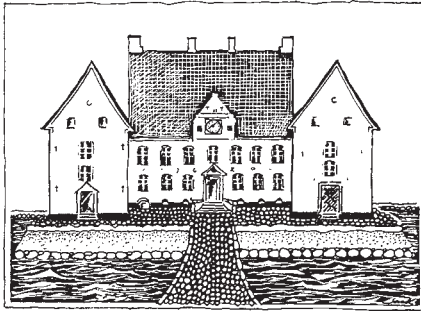
Kustode på Sønderskov

Sønderskov Vandmølle

Unikke kornkældre

Der står et slot...

Museet på Sønderkov

Sønderkovgårdsvej 2, 6650 Brørup

Tlf. 75 38 38 66 - Fax 75 38 38 65

Email: post@sonderskov.dk

www.sonderskov.dk

Museets faste medarbejdere:

Museumsleder: Svend Aage Knudsen

Museumsinspektør: Peter Munch Jensen

Arkivleder: Linda Klitmøller (Vejen)

Bogholder: Ellen-Marie Viuff

Museumsassistent: Hanne Petersen

Assistent: Joan Lindberg

Forvalter: Torben Immerkær Krogh

Pedel: Marius Poulsen

Museets åbningstider:

Tirsdag-søndag kl. 11-16.

Mandag lukket.

Kontoret er åbent hverdage 9.00-16.00.

Efter forudgående aftale med museets kontor er der også adgang for skoleklasser udenfor normal åbningstid.

Der er endvidere mulighed for at aftale gruppebesøg med introduktion og/eller omvisning også udenfor normal åbningstid.

Natur- og Kulturskolen ved Sønderkov

Naturvejleder: Mette Bækgaard Johnsen

Tlf. 75 38 43 37 - Fax 75 38 38 65

Email: naturvejleder@sonderskov.dk

Restaurant Herregårdskælderen

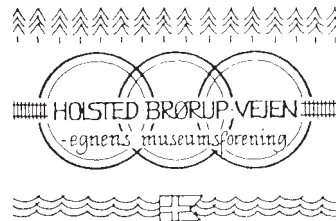
Tlf. 75 38 38 45 - Fax 75 38 38 45

Email: herregaardskaelderen@clausfh.dk

www.herregaardskaelderen.dk

Holsted - Brørup - Vejen Egnens Museumsforening

Stiftet den 6. februar 1979 med det formål at oprette og drive et kulturhistorisk egnsmuseum

Formand: Agner Frandsen, Tangevej 98, 6760 Ribe, 75 42 17 98.

Næstform.: Flemming Holm Rasmussen, Søndergade 14, 1. tv, 6650 Brørup, 75 38 38 11.

Kasserer: Inger Gram, Villumsvej 4, 6683 Føvling, 75 39 82 59.

Kontingent 2003: 100,- kr. for enkeltmedlemmer og 150,- kr. for par.

Kontingentet omfatter partoutkort for årets besøg, ligesom foreningens medlemmer modtager Museumsavisen og meddelelser om aktiviteter.

Redigering: Svend Aage Knudsen, Peter Munch Jensen og Agner Frandsen

Layout: Henriette Roued Olsen

Renæssance 2006

Sønderskov og Renæssanceåret

Ved et møde i begyndelsen af 2003 vedtog repræsentanter for en række museer, arkiver og andre kulturinstitutioner at gennemføre et nationalt renæssanceår i 2006. Tanken er ved forskning og formidling at sætte focus på renæssancen i Danmark. Projekt *Renæssance 2006* er et landsdækkende, tværinstitutionelt initiativ med støtte fra Kulturministeriet og Kulturarvsstyrelsen samt private fonde. Logoet ovenfor artiklens overskrift er projektets officielle logo og er tegnet af grafikerens Thora Fisker.

Da Museet på Sønderskov er indrettet i Ribe Amts eneste bevarede herre-

gård med hovedbygning fra renæssancen, er det oplagt at Sønderskov bidrager til Renæssanceåret. Museets planer for Renæssanceåret 2006 omfatter på nuværende tidspunkt følgende projekter.

Renæssancedag på Sønderskov

I samarbejde med Holsted, Brørup og Vejen Turistforeninger vil museet den 17. juni afholde "Renæssancedag på Sønderskov 2006". Der er nedsat en styregruppe for projektet bestående af repræsentanter fra de tre turistforeninger samt museet. Tanken er at skabe et arrange-

Figur 1. Dansegruppen Contrapasso optræder i kopier af dragter fra renæssancen

ment, der levendegør renæssancen. Dette vil vi opnå på flere forskellige måder. På Sønderskovs gårdsplads vil der blive afholdt et renæssancemarked. Her skal aktører klædt ud som købmænd, torvekoner, håndværkere m.m. udbyde varer og demonstrere gamle håndværk fra tiden. På gårdspladsen vil der også blive en historisk modeopvisning med aktører iført dragtkopier. Opvisningen skal illustrere skiftende moder i perioden 1536-1650.

På dagen har vi inviteret dansegruppen Contrapasso (figur 1) fra København til at optræde med renæssancedanse fra perioden 1560-1610 iført kopier af samtidige dragter. Gruppen fortæller om dansetyper, manuskripter til renæssancedanse, dragterne og tiden.

Også på det kulinariske område vil der blive mulighed for at opleve renæssancen. I Restaurant Herregårdskælderen vil der blive serveret retter tilberedt efter opskrifter fra perioden.

Forskningsprojekt om Thomas Juel

Med sin beliggenhed i en gammel renæssanceherregård er det nærliggende, at museet i renæssanceåret be-

skæftiger sig med Sønderskovs beboere i perioden. Den mest betydningsfulde af Sønderskovs ejere i renæssancen var bygherren til den nuværende hovedbygning, adelsmanden Thomas Juel (figur 2), der levede 1562-1647. Thomas Juel blev i løbet af sit liv en af egnens mest velstående mænd. Han var en højt anset mand, en mand der var medlem af en lang række kommissioner og som blev inviteret med til kongelige fester. Lokalhistorisk er han en meget interessant person, der udover Sønderskov også var ejer af herregården Estrupgaard

Figur 2. Bemalet skulptur af Thomas Juel. Fra Thomas Juels epitafium i Galten Kirke.

vest for Vejen.

Spredte biografiske data om denne mand er tidligere blevet indsamlet og publiceret i den lokalhistoriske litteratur, her skal især nævnes H.K. Christensens udmærkede bog "Hovedgården Estrup i Malt Herred". En udførlig og fyldestgørende kortlægning af hans liv

er imidlertid aldrig blevet udført.

Dette er årsagen til, at undertegnede har påbegyndt et forskningsprojekt om Thomas Juel. Projektet vil blive intensiveret i renæssanceåret. Målet er at indsamle tilstrækkeligt med stof til at skrive en bog om Thomas Juel og den tid, han levede i.

Museumsinspektør Peter Munch Jensen

Vi søger frivillige til projekt Renæssancedag på Sønderskov 2006

Styregruppen for "Renæssancedag på Sønderskov 2006" vil sidst på sommeren 2005 indkalde til et introduktionsmøde med henblik på at rekruttere frivillige til projektet. Mødet vil blive annonceret i lokalpressen.

Vi vil på dette møde bl.a. oprette et "bodelaug" der skal stå for tømringen af boder og podier til renæssancemarkedet, samt en tekstilgruppe med syning af renæssancedragter som ansvarsområde.

Hvis der blandt læserne er nogle, der allerede på nuværende tidspunkt har lyst til at melde sig som frivillige, hører vi gerne fra jer. Henvendelse bedes rettet til Peter Munch Jensen på museet.

Kustode på Sønderskov

Museet har en meget trofast kustode-gruppe, men vi er ved at have behov for flere.

Har du lyst til at blive medlem af Sønderskovs Kustodegruppe, er du meget velkommen til at kontakte enten museumsinspektør Svend Aage Knudsen eller museumsassistent Hanne Petersen og høre nærmere.

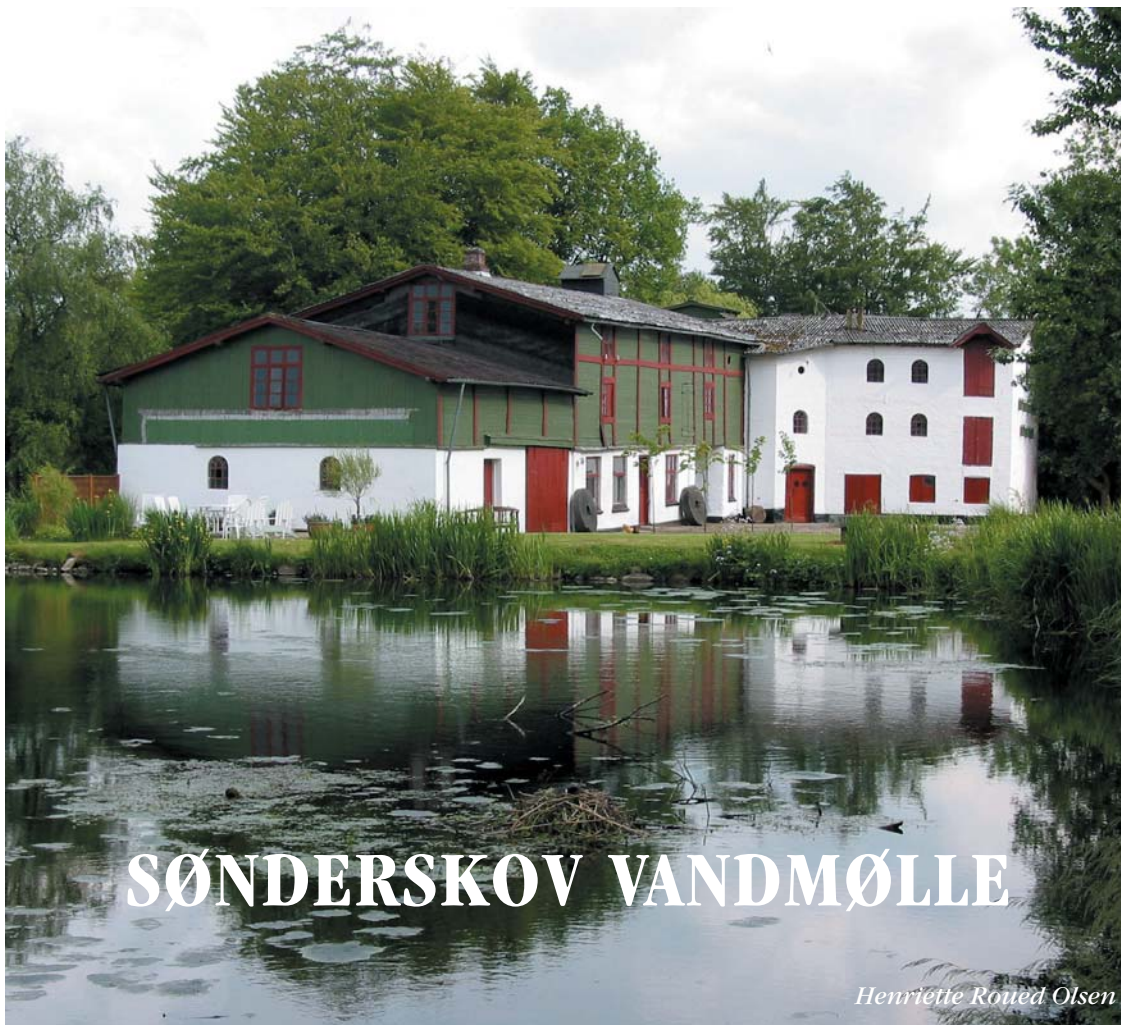
Som kustode har du én vagt om måneden og denne vagt ligger på lørdage, søndage eller helligdage i tidsrummet kl. 11-16. Du er altid på vagt med en anden kustode, og du får udleveret en nøgle og ligeledes en kode til vores alarm.

Vi kan desværre ikke give dig løn for din indsats, men én gang om året arrangerer vi en udflugt for kustoder og omvisere. Her ser vi på et eller andet kulturhistorisk interessant og får forplejning undervejs. Sidste års udflugt gik til Bundsbæk Mølle og Bork Vikingehavn med omvisninger begge steder og sluttede på Fahl Kro med kaffe. En rigtig dejlig dag med mange spændende informationer og et rart samvær med de kustoder, man ikke så tit deler vagt med.

Kan det friste dig at arbejde på vores dejlige herregård som kustode, så må du meget gerne ringe på tlf. 7538 3866 eller sende en mail til hp@sonderskov.dk.

Museumsassistent Hanne Petersen

Sønderskov vandmølle hedder i ældre kilder Frisbæk Mølle – vandløbet Frisbæk kommer senere til at hedde Maltbæk og udspringer nordøst for landsbyen Maltbæk og har tilløb til Kongeåen. I dag er Maltbæks gamle bugtede vandløb rettet ud, og det ender i den

opstemmede møllesø. Denne udfylder det brede dalstrøg, som kan følges helt op til sydøst for Malt og Askov. Ved mølleanlæggets etablering er der anlagt en bred og høj jord- og stendæmning på tværs af dalstrøget. Møllens historie går sandsynligvis tilbage til senmiddelalderen eller tidlig renaissance, men stedet er først nævnt i de skriftlige kilder fra 1600-tallet. Møllen tilhørte herregården Sønderskov Hovedgård indtil 1804, hvor den blev solgt til Peder Kargaard Jørgensen, hvis slægt ejede møllen gennem syv generationer, indtil den i 2001 blev solgt.

Sønderskov vandmølle set fra sydøst omkring 1880

Ejerhistorie

Da Sønderskov Hovedgård ejes af Mandrup Due, omtales møllen i matriklen fra 1662 under navnet Frisbæk Mølle. Den blev på den tid takseret til 26 tdr. mel. Fæsteren af vandmøllen hed Hans Nielsen; han var også smed og boede i fårehuset – muligvis det senere Egerisgård sydøst for møllen. I matriklen 1683 havde møllen 2 hjul og 2 kværne.

I 1804 sælger ritmester C. Saxesen herregårdens mølle til Peder Jørgensen. Han var født i 1770 på gården Kargaard i Spandet sogn. Det oplyses i kilderne, at møllen var ”meget brøstfældig, så det var nødvendigt at nedrive alt det gamle og bygge nyt”. Der blev købt en del egetømmer og brugt 3000 tagsten, som fulgte med handlen. Der var på det tidspunkt to vandhjul – ét til kornmølleri og ét til stampeværk.

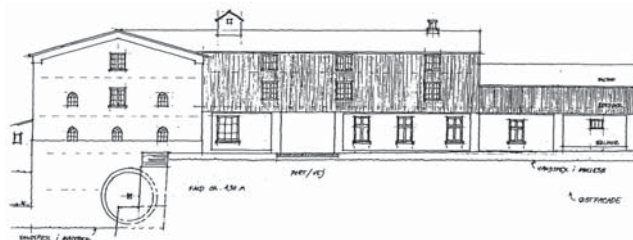
I 1833 blev der malet 3100 tønder

korn og stampet 9000 alen klæde. Efter Peter Kargaard Jørgensen fulgte Jørgen Pedersen, så Peder Jørgensen, og omkring 1880 købte Peder Jørgensens søn søn Ebbe Ebbesen møllen for 64.000 kr. Han var en meget driftig mand, og han lod møllen om- og nybygge. Der blev på den tid også indrettet et gårdmejeri, og fra 1900 og frem til 1. verdenskrig var der også et flødekogeri med produktion af langtidsholdbar fløde. Holdbarheden blev afprøvet på lange sørejser.

Slægtsrækken fortsatte med Jens Ebbesen, der ejede møllen fra 1910 til 1963. I 1936 var der 46,5 ha. jord til møllen. I 1918 blev den første hjælpemotor installeret, som allerede i 1925 blev erstattet af en større. Det blev efterhånden til en stor korn- og foderstofforretning – specielt med formaling af byggryn, rugmel og produktion af foder til kyllinger.

Ebbesen på møllekontoret

Østfacaden opmålt maj 1999

Omkring 1930 blev der malet indtil 120 tdr. korn om dagen, men på grund af svineordningen var kundemølleriet i 1944 kun på 40 tdr. korn om dagen.

Fra 1963 til 1977 var Ebbe Ebbesen møller. I hans tid blev møllen bortforpagtet til Andst Kornmøllereri, senere til K. F. K. Fra først i 1970'erne ophørte formalingen ved vandkraft. Fra 1977 til 2001 ejede Frits Ebbesen møllen, og i 1982 blev møllen lavet om til elværk, og salget af foderstoffer ophørte.

I 2001 blev møllen købt af Dines og Merete Holm, som er i gang med en nænsom istandsættelse. Der er i dag 24 ha. jord til møllen, og gården drives som fritidslandbrug.

Vandhjulet og møllesøen

Vandhjulet er et såkaldt overfaldshjul. Det er 4 meter højt og 2,2 meter bredt, og det kører konstant, siden det blev koblet på elgeneratoren. Det nuværende hjul er bygget i 1998, men jernskovlene på hjulet stammer fra ca. 1885, således at de er blevet flyttet over på hvert nyt vandhjul. Forsyningen af vand sker fra Maltbæk, som har et opland på 11 km² og med tilstrømning fra flere underjordiske kildevæld. Vandet er opstemmet til en 3 ha. stor møllesø, der rummer ca. 72.000 m³ vand. Der er meget stor gennemstrømning, som betyder, at søens vandmængde bliver udskiftet på 4 døgn.

Vandet ledes hen over toppen af hjulet, og det er primært vandets vægt på hjulets skovle, der driver det rundt. Der løber 200 liter vand pr. sekund over hjulet, dvs. godt 17.000 m³ pr. døgn. Det leverer dog ikke længere trækraft til melkværnen. I 1980'erne blev den gamle træaksel udskiftet med én af jern, som trækker en stor generator, der producerer ca. 40.000 kwh om året til Sydvest Energi.

Siden man lod Maltbæk rette ud, har der desværre været en del tilsandning. Dette blev afhjulpet i 1993, hvor mølle-

søen blev grundigt oprenset i samarbejde med Ribe Amt.

Som ved mange andre vandmøller har der ved Sønderskov Mølle også været en stampemølle. Den blev drevet særskilt af et vandhjul nordvest for den nuværende mølle. Det var Jørgen Kargaard Jørgensen, der byggede stampemøllen, hvor folk kunne få deres vadmeststof stampet. I modsætning til kornmøllen fik stampemøllen vand fra en kanal, der var gravet i ådalen og i engen vest for møllesøen. Stampemøllen kunne bruges til at knuse ben til benmel og til valkning af hjemmevævet vadmeststof. Ved stampningen blev tøjet filtet og fik derved større slidstyrke.

Møllen i dag og i fremtiden

Møllen og mølleværket er velbevaret og har de fleste helhedspræg fra omkring 1900-tallets begyndelse. Sønderskov Mølle er ikke fredet, men den er så absolut bevaringsværdig. Penge til både vedligeholdelse og restaureringsarbejde kan forhåbentlig tilvejebringes ved støtte fra sponsorer og fonde. Det er målet at sikre møllen for eftertiden gennem en bevaringsdeklaration.

Der blev i 2004 dannet et „Sønderskov Møllelaug“, og der er indledt et samarbejde med Museet på Sønderskov med henblik på at dokumentere og udstille værktøj, redskaber, maskiner og andre relevante effekter foruden fotografier, kort og tegninger, som kan belyse møllens historie og indretning.

Adgang

For mange mennesker har møllen en tiltrækningskraft i kraft af dens romantik, kulturhistorie og udnyttelse af naturkræfterne. Der er sjæl i den gamle mølle. Møllen er privatejet, og der er kun of-

fentlig adgang ved særarrangementer. Gruppebesøg kan arrangeres efter nærmere aftale via Museet på Sønderskov. Året rundt er det tilladt at gå ad vejen igennem gårdspladsen, hvorfra man kan se vandhjulet og den smukke møllesø.

Svend Aage Knudsen

Kilder og litteratur:

Steen B. Böcher: Vandmøller og andre vandkraftudnyttelser i Ribe Amt. 1944.

H. P. Jensen: Fra mel til el. 1982.

Sv. Aage Knudsen: Sønderskov Mølle og kulturlandskabet. Rapport til Ribe Amt 1992.

Der er brugt fotografier taget af Henriette Roued Olsen, Vejen Fotoklub og fotografier fra Historisk arkiv for Brørup og omegn.

Sønderskov Vandmølle
Merete & Dines Holm
Sønderskovgårdvej 5
6650 Brørup
75-381085

Museet på Sønderskov
75-383866

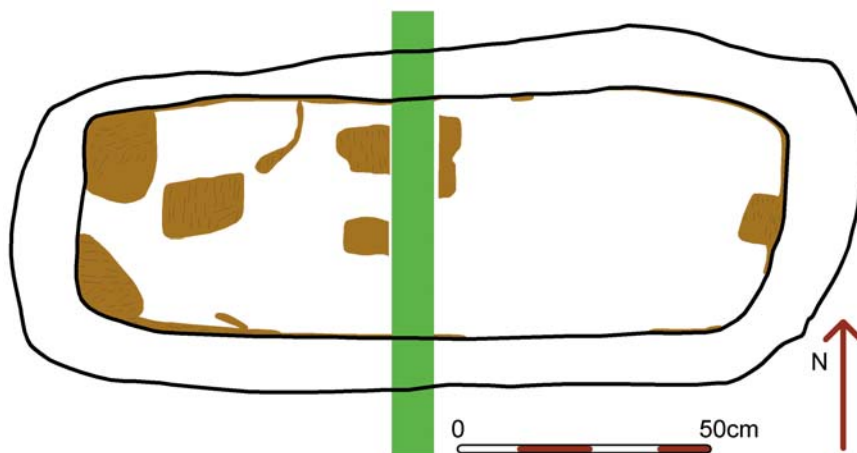
Peter Hambro Mikkelsen, Henriette Roued Olsen, Olfert Voss, Helene Agerskov Madsen og Maria Webde ved udgravning af de to kornkældre i foråret 2005. Foto: Ejvind Hertz.

Unikke kornkældre

Træbygget kornkældre er et særligt fænomen på egnen i 400-tallet e.Kr. (begyndelsen af germansk jernalder). Kornkældrerne er unikke og kendes indtil videre kun ved Holsted og Brørup. Alle tre fund fra Holsted er fundet inde i beboelseshuse, der er brændt ned sammen med kornkældrene, mens de har været i brug. Fund af en del byg uden aksdele, tyder på, at det opbevarede korn er blevet tærsket og rensat. Men det er vanskeligt at sige, om kornet er nedlagt som sædkorn eller til forbrug.

Udgravningerne ved Holsted Overmark, der begyndte i 1998, har gennem årene bragt mange spændende fund og observationer. Noget af det mest unikke, der til dato er fundet, er de tre såkaldte kornkældre. Den første af kornkældrerne blev fundet under Ejvind Hertz' udgravning i 2001 (Anlæg 511), og er den eneste, der endnu er undersøgt fuldt ud. Undersøgelserne bliver foretaget af leder af Konserverings og Naturvidenskabelig Afdeling ved Moesgård Museum, Peter Hambro Mikkelsen. Fra denne korn-

kælder blev der sendt ca. 300 liter jord til Moesgård Museum for at blive floteret og analyseret. Der blev udskilt 34,2 liter forkullede planterester, som nu bliver brugt til formidling. En analyse af en jordprøve på 20 liter gav 361 ml korn, hvoraf en stor del var seksradet avnklædt byg, der sandsynligvis er blevet rensat for akseled og strådele. Den eneste anden kornsort, som optrådte i fundet, var en smule rug. Der blev fundet en del ukrudt, specielt gåsefod og spergel. Alt ukrudt kan have forekom-

Plantegning over kornkassen A916 udgravet i foråret 2005.

Forkullet træ er markeret med brunt og balken i midten er markeret med grønt.

met på dyrket mark og artsammensætningen tyder på, at kornet kommer fra en vårdyrket bygmark.

For tiden er arkæobotaniker Peter Mose Jensen fra Moesgårds Konserverings og Naturvidenskabelig Afdeling ved at foretage undersøgelser på to tilsvarende kornkældre fundet i foråret 2005 ved Holsted Overmark (Anlæg-

gene 916 og 917). Undersøgelserne, som stadig er i gang, tyder på, at den dominerende kornsort i den ene kasse også er byg, mens den anden kasse indeholder en blanding af byg og rug.

Kornkældrerne er kendetegnet ved en forkullet træramme rundt i toppen af nedgravningen. Kun i den ene af de sidst udgravede anlæg blev der fundet spor efter formodede bundplanker. Manglen på disse kunne skyldes, at kun toppen blev forkullet, og dermed er resten af kassen rådnet op. Nedgravningerne er ca. 140 x 80cm og 28cm dybe, og de bliver tolket som en kasse, hvor rammerne er blevet bevaret som forkullet træ.

Kornkældrerne er alle tre placeret inden for hvert sit hus, gerne ved langsiderne. Huset, hvori den første kornkælder er fundet, kan formodentlig dateres til 400-tallet e.Kr. (begyndelsen af germansk jernalder).

Ingen af de tre kornkældre fundet på Holsted Overmark har spor efter keramik, men to af dem har øjensynlig haft korn liggende i en eller anden form for organisk beholder, eksempelvis lædersække, som ved udgravning erkendes som koncentrationer af korn. Fundene fra Holsted Overmark kan sammenlig-

Kornkældren A916 fra Holsted Overmark underudgravning i foråret 2005.

Rekonstruktion af Kornkældren fra Solvang, opstillet i udstillingen på Museet på Sønderkov. Ved dette fund har kornet været opbevaret i lerkar.

nes med en lignende kornkælder fundet ved lokaliteten Solvang ved Brørup, udgravet i forbindelse med motorvejsudgravningerne. Kassen havde omtrent de samme mål som ved Holsted, og her blev fundet rester både af forkullet side, låg og bund til en nedgravet træbygget opbevaringskasse. Endvidere blev der fundet større skår fra mindst otte lerkar, hvori kornet har været opbevaret.

Denne fundtype er ikke særlig kendt i germansk jernalder, og der kan måske være tale om et lokalt fænomen. Men det skal dog påpeges, at hvis ikke husene var blevet brændt ned, så ville alt træ og korn være rådnet op, hvis huset var blevet forladt i intakt stand, og den tilbageblevne nedgravning ville sandsynligvis være blevet registreret som et

ukendt anlæg uden fund. Kun hvis der blev fundet lerkar i nedgravningen, ville de kunne genkendes.

Det er svært at sige, hvordan disse fund skal tolkes. Om der er tale om sædekorn eller korn til almindeligt forbrug. Men kornkældrerne er sandsynligvis blevet ødelagt ved brand sammen med resten af huset. Man kan kun gisne om, hvilke begivenheder der ligger bag. Om huset er blevet brændt ned med vilje eller som led i en ulykke, kan kun fantasien berette. At det har haft store konsekvenser for beboerne, kan der dog ikke herske tvivl om.

Arkæologistuderende Henriette Roued

Litteratur:

Mikkelsen, Peter Hambro:
Arkæobotanisk undersøgelse af HBV 941, Holsted Overmark. Rapport fra Konserverings og Naturvidenskabelig Afdeling, Moesgård Museum, nr. 2, 2002. Højbjerg 2002.

Peter Hambro Mikkelsen og Peter Mose Jensen floterer jordprøver på Moesgård Museum.

Sønderskov, set fra nordøst.

Der står et slot...

På sine gamle dage deltog fru Bukdahl i en sammenkomst, der næsten udelukkende bestod af ældre mennesker plus en dreng i konfirmationsalderen. De faldt i snak og forstod øjeblikkeligt hinanden.

- „Hvor bor du?“ spurgte drengen.

- „Jo, ser du“, svarede fru Bukdahl på sit stavangernorsk, „du går ned ad Møllevejen og om ad Melvangvej. Så kommer du til en stor have, i den have ligger der et slot, og der bor jeg!“

Drengen besøgte fru Bukdahl, og da det var eventyrligt at besøge hende, så var huset – omend beskedent af omfang – i hans øjne et slot.

„Kejseren bor på sit høje hvide slot“, hedder det i sangen. I en anden sang hedder det „På tankens slot bor studenten glad“. I en tredje „Har min sjæl sin

vinge blot /skal jeg atter vejen finde / til min ungdoms lyse slot“. I en fjerde: „Sol ser ind i slot og vrå, ser på drot og tiger“. I en femte: „Der står et slot i Vesterled“. Hos H.C.Andersen hører vi om snedronningens slot og havkongens slot. Det er ikke nødvendigt at spørge om, hvad der menes med slot i disse sammenhænge. Det ved vi godt, for ordet slot har sin plads i modersmålet som et ord, der dækker over noget herligt og eventyrligt, som vi sagtens kan forestille os, selv om det ikke er virkeligt på samme måde som f.eks. Ålholm Slot eller Frederiksborg Slot og nu også gennem de senere år Sønderskov Slot.

Men hvad betyder ordet slot egentlig i forbindelse med en historisk bygning? Slår man op i Ordbog over det danske Sprog, får man at vide, at ordet kommer

af at slutte, at lukke og derved kommer til at betyde lås, lænke, befæstet sted, fæstning, borg. Og videre: en anelig bygning, der tilhører eller har tilhørt en fyrstelig, eventuelt kongelig person.

Da det nuværende Sønderskov blev opført af Thomas Juel i 1614-20, forsynede han anlægget, der allerede dengang var omgivet af voldgrave, med diagonal-tårne. Diagonaltårne havde til formål at gøre en bygning lettere at forsvare, med andre ord: at gøre den til et befæstet sted. Diagonaltårnene blev dog på dette tidspunkt ikke længere anset for duelige forsvarsværker. De var gammeldags og nok mest anbragt af veneration for 1500-tallets Sønderskov, der også synes at have haft diagonal-tårne. 1600-tallets våben og angrebsmetoder krævede langt kraftigere forsvarskonstruktioner, når en større hærenhed tromlede frem. Et befæstet sted var Thomas Juels Sønderskov således ikke i samtidens forstand.

Sønderskov har heller ikke tilhørt nogen kongelig person, og ingen kongelige har været bosat på Sønderskov.

Sønderskovs ejere har heller ikke været fyrstelige personer, men – når det gik højest indenfor rangklasserne – jysk adel.

Een gang har kongen dog muligvis

På denne, den ældste tegning af Sønderskov, ses Thomas Juels diagonal-tårne, der var forsynet med vindfløje og spir.

været tæt på, ja, han har måske sovet på Sønderskov. En gammel egnslegende fortæller, at Kristian den Fjerde på en rejse i riget kom til Sønderskov; Thomas Juel var kongen bekendt, ihvertfald røber skriftlige kilder, at de to mænd har haft kontakt med hinanden. Ifølge Oluf Nielsen i Historiske Efterretninger om Malt Herred fra 1870 „skal Kristian den Fjerde uformodentlig være kommen over ham, medens han smedede, og kendte ham ikke i hans sværtede klædning, førend han havde iført sig en anden dragt“. Men at et kongeligt besøg måske har fundet sted, gør dog ikke Sønderskov til et slot.

At kalde Sønderskov for et slot i ordets egentlige betydning er der således ikke historisk belæg for. En mere dækkende betegnelse har vi i navnet Sønderskov Hovedgård. Denne betegnelse har været brugt op igennem tiden og siger noget om de faktiske forhold indtil landboreformerne i det attende århundrede. Hovedgården var den større gård, der havde de andre gårde i omegnens landsbyer under sig som fæstegårde.

Når betegnelsen Sønderskov Slot alligevel ofte høres brugt, kan man jo vælge at forstå det som et udtryk for det eventyrlige i, at huset ikke er sunket i grus, men at det ligger der med sin voldgrav, sine høje mure, sine tårne, og at der atter er liv i huset fra kælder til loft, at folk kan samles her og glæde sig over, at stedet giver egnens fortid mund og mæle.

Agner Frandsen

De lokalhistoriske arkiver i Holsted, Brørup og Vejen kommuner

Lokalarkiv for Holsted Kommune

Vestergade 17, 6670 Holsted.

Tlf. 75 39 20 10

Leder: Klaus Hansen.

Åbningstid:

onsdag 14-18 eller efter aftale.

tirsdag 19-21 (1/10-31/3).

Aastrup sognearkiv

Borgergade 121, 6752 Glejbjerg.

Tlf. 75 19 85 69

Leder: Olga Pedersen.

Åbningstid:

1. og 3. torsdag hver måned 15-19

eller efter aftale.

Hovborg lokalhistoriske arkiv

Hovborg Skole, Lindevej 1-5, 6682 Hovborg.

Tlf. 75 39 62 29

Arkivleder: Henry Pedersen.

Åbningstid:

tirsdag 15-17.

Historisk arkiv for Brørup og omegn

Brørup Bibliotek, Stadionvej 6, 6650 Brørup.

Tlf. 75 38 16 70

Formand: Peter Christensen

Åbningstid:

torsdag 15-17 eller efter aftale.

www.broerup-lokalhistorie.dk

Lokalhistorisk arkiv Vejen Kommune

Østergade 2, 6600 Vejen.

Tlf. 79 96 52 75

Leder: Linda Klitmøller.

Åbningstid:

tirsdag 10-16 og onsdag 10-17.

Arrangementer, skoler og grupper - efter aftale.

Sognearkivet i Bække

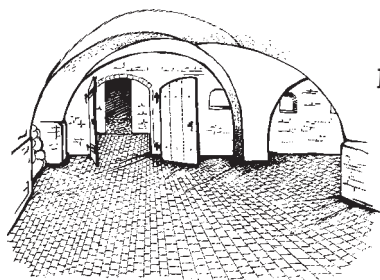
Bække Skole, Skolegade 3, 6622 Bække.

Tlf. 75 38 97 06

Kontakt pers.: Søren Frederiksen.

Åbningstid:

tirsdays 19-20. (lukket 1/5-1/9)

Restaurant Herregårdskælderen

Museumscafé Sønderskov

Museumscafé og Restaurant: Tirsdag - søndag, 12.00-16.00

Aftenåbent: Tirsdag - Lørdag, 18.00-21.00

Ring gerne for menu og bordbestilling

Køkkenchef: *Christian Petersen.*

75-383845

www.herregaardskaelderens.dk

email: herregaardskaelderens@clausfh.dk